

- سرشناسه : موحدی، عبدالعلی، ۱۳۵۰ -
- عنوان و نام پدیدآور : همبستگی قرآن و عترت (نگاهی به جایگاه سنت در کنار قرآن) / عبدالعلی موحدی.
- مشخصات نشر : قم: موسسه فرهنگی هنری امامت اهل بیت (علیهم السلام)، ۱۳۹۸.
- مشخصات ظاهری : ۱۹۲ ص.
- شابک : ۲۳۰/۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۵۰-۰۰-۴
- وضعیت فهرست نویسی : فیا.
- یادداشت : بالائی عنوان: نقد اندیشه‌ی سلفی‌گری ایرانی.
- یادداشت : کتابنامه: ص ۱۸۹-۱۹۲.
- عنوان دیگر : نگاهی به جایگاه سنت، در کنار قرآن.
- عنوان دیگر : نقد اندیشه‌ی سلفی‌گری ایرانی.
- موضوع : قرآن و سنت.
- موضوع : Qur'an and tradition
- موضوع : خاندان نبوت
- موضوع : Family - Muhammad, Prophet, d.632
- موضوع : قرآن -- صحت و حجیت
- موضوع : Qur'an - Evidences, authority, etc
- رده بندی کنگره : BP ۱۶۱/۳
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۱
- شماره کتابشناسی ملی : ۵۹۰۸۵۸۳

(نقد اندیشه‌ی سلفی‌گری ایرانی)

همبستگی قرآن و عترت

نگاهی به جایگاه سنت در کنار قرآن

دکتر عبدالعلی موحدی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج

همبستگی قرآن و عترت:
نگاهی به جایگاه سنت در کنار قرآن
(نقد اندیشه‌ی سلفی‌گری ایرانی)

گردآوری: عبدالعلی موحدی

- ناشر: انتشارات امامت اهل بیت (ع)
- شمارگان: ۱۰۰۰
- نوبت چاپ: اول، پائیز ۱۳۹۸
- قیمت: ۲۳/۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۵۰۰۰۰-۴

نشانی: قم، بلوار معلم، کوی ۱۰، خیابان شهیدین، پلاک ۵۲

سایت: www.emamat.ir

نشانی الکترونیکی: nashr@emamat.ir

تلفن تماس: ۰۲۵- ۳۷۸۳۸۶۹۰-۲

فهرست مطالب

۱۱	آغازین کلام
۱۵	پیش درآمد
۱۶	طرح مسئله
۱۸	خاستگاه مسئله
۲۰	آن چه پیش روی داریم
تبیین دیدگاه خودبسندهی قرآن / ۲۳	
۲۵	طرح مدّعی خودبسندهی قرآن
۲۵	قرآن برای همه قابل فهم است
۲۷	قرآن در ارائه هدایت، کافی است
۲۸	جایگاه سنت
۳۳	ابهام در ادّعی فهم پذیری قرآن
۳۳	ترجمه یا فهم مراد!
۳۵	مسئله، حجّیت فهم ما از آیات است
۳۷	ادله دیدگاه خودبسندهی قرآن
۳۷	ادله عقلی
۳۹	اوصاف قرآن، نشانگر استقلال آن در فهم
۳۹	قرآن نور است

۴۰	قرآن، تبیان هر چیز است
۴۱	قرآن، برهان خداوند است
۴۲	قرآن، بلاغ مبین است
۴۳	قرآن، آسان است
۴۳	اعجاز قرآن، دلیل بر فهم پذیری آن
۴۴	تحدی، مستلزم استقلال قرآن در فهم
۴۵	تعامل قرآن با مخاطبان، نشانه استقلال آن در فهم
۴۵	عمومیت خطاب قرآن، نشانگر فهم پذیری آن
۴۶	فرمان به تدبّر در قرآن، مستلزم فهم پذیری آن
۴۷	سفارش ها و رفتار اهل بیت علیهم السلام ، نشانه استقلال قرآن در فهم
۴۷	توصیه به عرضه سنت بر قرآن
۴۹	رفتار اهل بیت علیهم السلام در برخورد با قرآن
۵۲	جمع بندی

نقد و بررسی دیدگاه خودبسندگی قرآن / ۵۵

۵۷	تناقض آشکار در گفتار
۵۷	کلام خدا از هر جهت کامل و مستغنی از مخلوق است!
۶۰	صلاحیت قرآن برای فهم و عمل!
۶۱	رفع ابهام از قرآن!
۶۳	یکسانی آیات احکامی و غیر احکامی در مراجعه به سنت
۶۴	ارجاع قرآنی به سنت در آیات الأحکام
۶۵	نقد و بررسی
۶۵	روژه بانوان در ایام خاص
۶۸	کلی بودن بیان قرآن در آیات الأحکام
۶۹	نقد و بررسی
۶۹	رفتار گزینشی

۷۰	جزئیات احکامی و کلیات غیراحکامی
۷۱	جنبه حکمی در اعتقادات و وجهه اعتقادی در احکام
۷۲	مراجعه به سنت، تعیین کننده موارد کلی و جزئی
۷۵	وجود «مجمّل» در برابر «مبیّن» در قرآن
۷۷	اجمال در آیات احکامی قرآن
۷۷	اجمال در بیان وقت نمازهای یومیه
۸۱	اجمال در عده زن مطلقه
۸۵	وجود مجمّل در آیات غیراحکامی
۸۵	اجمال در قسم های قرآن
۸۷	اجمال در نقل تاریخی
۸۸	دستیابی به مراد خدا، بدون تعیین دقیق معنا!
۹۱	حروف مقطعه
۹۱	آرای مختلف قائلان به خودپسندگی قرآن
۹۷	جمع بندی

اثبات همبستگی قرآن و سنت / ۱۰۱

۱۰۳	اعجاز قرآن و لزوم مراجعه به سنت نبی ﷺ
۱۰۳	معجزه، تثبیت کننده نبی به عنوان منتقل کننده هدایت الهی
۱۰۴	آیا هدایت الهی منحصر در قرآن است؟!
۱۰۷	دو فرض در پی بردن به اعجاز قرآن
۱۰۹	مراجعه به سنت، لازمه تعویل بر مفصل
۱۰۹	اقسام کلام نزد عقلا
۱۰۹	مجمّل و مبیّن
۱۱۱	نص و ظاهر
۱۱۳	علم اجمالی به وجود قرینه، مستلزم مراجعه به سنت
۱۱۴	حجّیت کلام، پس از مراجعه به قرینه

۱۱۷	اثبات قرآنی جایگاه سنت پیامبر ﷺ در کنار قرآن
۱۱۷	پیامبر اکرم ﷺ مبین قرآن است
۱۱۹	تبیین قرآن همان قرائت آیات است!
۱۲۲	پیامبر اکرم ﷺ معلّم قرآن است
۱۲۴	تبعیت مطلق از پیامبر ﷺ، مستلزم مراجعه به سنت ایشان
۱۲۷	ائمه علیهم السلام وارثان پیامبر ﷺ در شأن تبیین قرآن
۱۲۷	ائمه علیهم السلام تنها مدعیان دارا بودن علوم قرآن
۱۳۱	منحصّر بودن برخورداری از علوم قرآن در ائمه علیهم السلام
۱۳۵	جمع بندی
واکاوی عقیده همبستگی قرآن و عترت / ۱۳۷	
۱۳۹	تفاوت معناداری و حجّیت آیات
۱۳۹	معناداری کلام
۱۴۰	حجّیت کلام
۱۴۱	شرایط حجّیت کلام
۱۴۳	اسباب پیدایش ظهور در کلام
۱۴۴	معناداری و حجّیت در آیات قرآن
۱۴۵	معناداری و حجّیت در آیات تذکری و فطری
۱۴۷	اعجاز و هدایت قرآن، در رتبه حجّیت
۱۴۷	اعجاز قرآن، سازگار با لزوم مراجعه به سنت
۱۵۰	اعجاز و تحدی در رتبه حجّیت آیات
۱۵۱	هدایت قرآن در رتبه حجّیت آیات
۱۵۳	روش دستیابی به حجّیت آیات
۱۵۳	روش احراز حجّیت آیات، در زمان پیامبر اکرم ﷺ
۱۵۴	روش احراز حجّیت آیات، در زمان حضور معصوم

۱۵۵	روش احراز حجّیت آیات، در زمان غیبت معصوم
۱۵۶	تواتر قرآن، سازگار با فحص از سنّت
۱۵۷	حجّیت ظواهر آیات پس از جستجو در سنّت
۱۵۷	شان ظواهر آیات در رتبه حجّیت
۱۶۱	حجّیت ظواهر در صورت عدم وجود بیانی در سنّت
۱۶۳	مشکلات راه، مانع از لزوم مراجعه نیست
۱۶۳	تشابه و ضعف سند حدیث، بهانه‌ای برای عدم مراجعه به سنّت
۱۶۷	دستیابی به سنّت معصوم، کاری تخصصی است
۱۶۷	دوری از معصوم، عامل بروز مشکلات
۱۶۹	روایات عرض، سازگار با لزوم مراجعه
۱۶۹	روایات عرض (علاجیه)
۱۷۲	معنی موافقت و مخالفت حدیث با قرآن
۱۷۳	بررسی و جمع‌بندی مطالب
۱۷۵	استدلال به روایات برای نفی حجّیت سنّت، تناقض است
۱۷۷	ظهور اوصاف قرآن در پرتو مراجعه به سنّت
۱۷۸	آیات قرآن بینات است
۱۷۹	قرآن هدایت است
۱۸۰	قرآن نور است
۱۸۱	تدبّر در قرآن
۱۸۳	قرآن برای عموم مردم نازل شده است
۱۸۴	جمع‌بندی
۱۸۹	فهرست منابع
۱۸۹	کتاب‌ها
۱۹۲	منابع الکترونیک

آغازین کلام

قرآن کریم سند نبوتِ نبی خاتم صلی الله علیه و آله و عهد الهی با بشر است که چون فرا رو قرار گیرد، به بهشت رهنمون گردد و اگر به غفلت پشت سر قرار داده شود، به سوی آتش خواهد برد. عجایبش تمام نشدنی است و غرایبش کهنه ناشدنی. ظاهرش زیبا و دلربا است و باطنش ژرف، که غوص دانشوران را در آن پایانی نیست.^۱ حبل الله استواری است که اگر به آن چنگ زنیم، هدایت و رشد و سعادت ما تضمین شده است و چنانچه از آن دست بکشیم و هدایت را در غیر آن بجوئیم، گمراهی ما و به آتش درآمدنمان قطعی خواهد بود. راه راست الهی است که بیهوده و نازوا در آن راه ندارد و بیان نهایی هر چیز در آن است.^۲

قرآن کتابی است که هیچ نیاز بشر تا روز قیامت در آن فروگذار نشده و آن چه موجب هدایت مردمان است، در آن به ودیعت نهاده شده است. البته چنین محتوایی وسیع، در واژگانی محدود و کتابی محدود، قرار گرفته است. تنها راه دستیابی به این گنجینه حقایق، همان است که رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله به آن اشاره فرموده و همگان را به آن راهنمایی کرده است:

أَيُّهَا النَّاسُ! إِنِّي تَارِكُ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا، كِتَابُ اللَّهِ وَ

(۱) برگرفته از فرمایش رسول خدا صلی الله علیه و آله؛ رک: کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، ۵۹۹/۲.

(۲) برگرفته از فرمایش امیرمؤمنان علیه السلام؛ رک: عیاشی، محمد بن مسعود، تفسیر، ۷/۱.

عِزَّتِي أَهْلَ بَيْتِي فَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ^۱.

ای مردم! همانا من دوشیء گران سنگ را در میان شما باقی می‌گذارم. مادام که به آن دو چنگ زنید هرگز گمراه نمی‌شوید: کتاب خدا و خاندانم همان اهل بیتم. پس، این دو از یکدیگر جدا نمی‌شوند تا در حوض کوثر بر من وارد شوند.

رسیدن به سعادت واقعی و کمال مطلوب، جز در سایه چنگ زدن به قرآن و عترت حاصل نخواهد شد و برای دستیابی به معارف و تعالیم الهی در قرآن کریم، چاره‌ای جز رجوع به همتای قرآن، عترت نبی خاتم النبیین ﷺ وجود ندارد. تنها غواصان بحر عمیق قرآن، نبی اکرم ﷺ و خاندان ارجمند ایشان می‌باشند و بهره‌گیری از تمامی گنجینه‌های گهربار این دریای هدایت، جز در راستای تمسک به آشنایان این راه و هادیانِ مِنَ اللَّهِ، میسر نخواهد بود.

آن چه پیش رو است، رویکردی دیگر به جایگاه اهل بیت ﷺ در شریعت حقّه الهی می‌باشد و بیان‌کننده رابطه‌ای است که خداوند متعال بین این نفوس مقدّس و قرآن عظیم برقرار کرده است. امید است تا با لطف خداوند و توفیق پروردگار، این حقیقت اثبات شود که تمسک به قرآن کریم جز در کنار معلّمان آن، حاصل‌کننده هدایت تامّ الهی نیست و تنها با روشنگری‌های آنان است که می‌توان در این دریای بی‌کران وارد شد و از گوهرهای آن بهره کامل برد.

توجه به این نکته ضروری است که بنای این نوشتار، ابطال پنداره «بی‌نیازی از سنت برای دستیابی به هدایت الهی در قرآن»^۲ و اثبات «همبستگی قرآن و عترت در ارائه خواست خداوند» و «لزوم مراجعه توأمان به قرآن و سنت برای کسب هدایت الهی» است.^۳ دیگر این که ظواهر قرآنی نیز، با صرف نظر از روایات معصومان ﷺ، بر لزوم مراجعه به سنت دلالت دارند. از این رو اگر در طول بحث، در مواردی صرفاً به آیات قرآن استدلال می‌شود، به دلیل رویه‌ای است که موافقان نظریه نخست اتخاذ کرده‌اند. چنین مواردی

(۱) بحرانی، هاشم، البرهان، ۹/۱، باب ۳، ح ۱.

(۲) در ادامه و به منظور رعایت اختصار، این پنداره را با عنوان «خودبسندگی قرآن» گزارش می‌کنیم.

(۳) گزارش ما از این عقیده در ادامه نوشتار با عنوان «لزوم مراجعه به سنت» صورت خواهد گرفت.

بر مبنای مجادله و محاجّه با آنها بیان می‌شود و نشان می‌دهد که توجّه به ظواهر قرآنی نیز مواردی از اعتقادات شیعه را اثبات می‌کند. البته این حقیقت هم با مراجعه به بیان معلمان قرآن و تأیید آن بزرگواران بر این معانی ظاهری، روشن گشته است.

این نوشتار حاصل مباحثات گروهی از فرهیختگان است که تحت اشراف اساتید گران قدر انجام گرفته و نگارش نهایی آن بر عهده نویسنده قرار داده شده است.^۱ بی‌شک غنای این مجموعه مرهون راهنمایی آن بزرگواران و نقصان موجود در آن، ناشی از ناآگاهی نگارنده است.

لازم به ذکر است که این مطالب با عمقی بیشتر و وسعتی فراتر، در آینده‌ای نزدیک توسط اساتید محترم به زیور چاپ مزین خواهد شد و این نوشتار، درآمد و خلاصه‌ای از آن به شمار می‌آید.

به امید آن که این نوشتار بهانه‌ای باشد برای نزدیک شدن به کتاب آسمانی قرآن، و روزنه‌ای به خورشید پرفروغ مقدّسان درگاه خداوند سبحان، و زاد و توشه‌ای برای روز حسرت و خسران.

(۱) از این رو آن‌جا که سخنی به گوینده متن استناد داده شده، از افعال جمع استفاده شده است.